

INNOVATIONS IN AN EVALUATION CARD FOR A CONCISE REWRITING

Krasimira P. Chepischeva

*“Науката не се занимава с незразимото:
тя трябва да говори “живота”, ако иска да го преобрази”
Ралан Барт из „Въображението на знака”*

ABSTRACT: The main purpose of this report is practically applied and is related to the creation of a rating card for a type of reproductive activity that, in anticipation of a change in the form of the HVO, will replace the transformation retelling from a second module, a concise summary. The proposed Scorecard model is an experiment that we are still looking to demonstrate its applicability in upcoming assessments. The report examines the functioning maps to assess both types of regulated student text and the direction of change related to the differentiation and specification of the individual criteria and their scoring.

KEY WORDS: regulated type of student text, concise rewriting, check, evaluation card, evaluation criteria, pupils' skills, new model of map for evaluation of a concise dissemination

Ралан Барт казва, че „Вселената е безкрайно сугестивна. Всеки обект на света може да премине от затворено, безмълвно съществуване към говорно състояние, в което вече може да се възприеме от обществото”.

Начинът, по който говорим, респективно пишем, е начинът да заявим своето присъствие, позиция, статут в обществото, в което сме едновременно и конюнкция и дизюнкция, формирана на базата на различия и прилики, изразяващи се в индивидуалното мислене, позиционирано в обществото, експлицитно проявяващо се в различни речеви изяви.

Отчитайки многообразието, приликите и различията в индивидуалните речеви прояви на подрастващите, е изключително трудно да оценим адекватно и обективно постиженията и дефицитите на учениците с оглед на ролята на ментори, модератори и коректори. Тук на помощ идват всички онези критерии за правилност и неправилност по отношение на речевите изяви, които отчитат необходимия минимум от знания за създаването на комуникативно адаптирана личност, спазваща езиковата нормативност.

Обект на следващите редове е конкретен вид ученически текст, който е и инструмент за проверка, и средство за оценяване, адресирани до широк кръг от хора, ангажирани с обучението по български език в прогимназиален етап.

Настоящият доклад има практико-приложен характер и е мотивиран от един от най-важните аспекти на създаване на регламентиран вид ученически текст – оценяване на сбит преразказ след неговата проверка.

Причината за създаването на настоящите редове е свързана със споделянето на становища за появата на редица колебания и липсата на ясна формулировка по отношение на критериите за оценка на този вид репродуктивен текст, мнение на колегиата, с която от години сме част от комисията за проверка и оценка на втори модул от НВО.

В никакъв случай не се отричат множеството предимства и положителни черти в наличните досега критерии за оценяване на този вид репродуктивна дейност от страна на учениците, но в основата на колебанията седи съпоставката с критериите за оценка на друг вид преразказ, които в досега действащия формат бе в основата на оценяване – преразказ с дидактическа задача, или така нареченият трансформиращ преразказ.

Картата за оценка на трансформиращ преразказ е един от най-добрите налични средства за избягване на субективизъм от страна на проверяващия. Наличието ѝ доведе до все по-малко колебания и съпоставимост на оптималния брой точки на конкретен ученически текст.

Повод за изказаните притеснения във връзка с нуждата от подобряване на досега съществуващите карти за оценяване са свързани с липсата на точно определено диференциране на критериите и точкуването на всеки един от тях, но за да достигнем до същността на настоящата разработка, е необходимо за представим наличните модели, започвайки с този, който стои в основата на търсенето на оптимално най-добър вариант на карта за оценяване вида наративна дейност.

Сбитият и трансформиращият преразказ съдържат редица сходства, които позволяват съпоставка не само в съдържателните характеристики, но и впоследствие в критериите за оценяване. Това са два вида преразкази, свързани с определени предварително регламентирани условия по отношение на обем, изразни средства, плътност, избягване на описателни елементи и прочие, което мотивира характера им на регламентиран текст, като по отношение на самия регламент те се определят съответно като количествено регламентиран вид репродуктивна дейност (сбит преразказ) и аспектино регламентиран вид репродуктивна дейност (трансформиращ преразказ).

В настоящата учебна програма за прогимназиален етап мястото на трансформация преразказ е наравно с подробния в учебниците за пети клас, а сбитият преразказ е обект на изучаване в 6. клас. Промяната в действащата до 2017 година програма, в която сбитият преразказ се изучаваше в 6. клас, а трансформиращият в 7. клас, има своята обосновка, свързана със същността на сбития преразказ, който на пръв поглед представлява една от най-често извършваните дейности в ежедневно общуване – лаконично представяне на сюжета на даден наративен първоизточник и тук се крие парадоксът, че макар и най-често създаван, този вид текст е един от най-трудните за правилно построяване и респективно оценяване.

Изискването за пресъздаване на основната сюжетна линия на наративния първоизточник се оказва колкото травиално изискване, то толкова и трудно от страна на учениците, с оглед откриването на скелета на текста първоизточник и първата фаза от организирането на работата върху изходния текст – ориентирането, и съответно втората – изразяваща се в планиране на основните моменти и йерархизирането им, кореспондираща отново с изходния наративен текст.

Появата на проблемите на тези две основни нива имат и своето психо-физическо обяснение във връзка с индивидуалните характеристики на обучавания обект – в своята същност всички ние сме различни благодарение на това кое открояваме като същинска част в даден сюжет, доколко сме склонни да се съсредоточим върху основата или даваме предимство на детайлите, лаконичността или съответно многословието, които са част от личностните характеристики и на учениците.

Множеството изследвания от страна на експерти и учители целят да открият силните и слабите страни при изграждането на практически умения за създаване на писмени текстове на учениците, основният ресурс и отправна точка, отразяваща равнището на езиковата подготовка и цялостните комуникативни умения на обучаваните.

Бихме могли да споменем множество работещи модели на учители, които целят една добра подготовка за работа върху писмен текст – задължително условие за създаването на съдържателно – структурните форми, определени като добри модели за сбит преразказ, но не това е акцентът в настоящото изследване.

В епицентъра на различните аспекти, които биха могли да бъдат приложени върху всеки един етап от създаването на репродуктивния текст, стои неговото оценяване, именно това е нивото, което позволява всеки един критерий да се изясни задълбочено, за да се формулират ясни и точни правила, които да предотвратят появата на субективизъм от страна на проверяващия – оценъчната карта, която точно и ясно дефинира изискванията за правилност, е начинът да се избегне това.

Оценъчната карта е и инструмент на учителя и ученика, и ресурс, и среда, която да подобри работата на ученика при създаване на различни видове текст. Тя позволява едно по-сериозно и задълбочено вглеждане в ученическите грешки и тяхното преодоляване от страна на ученика, за учителя безспорните предимства са свързани с възможностите, които тя предоставя

– коригирането на грешки и мотивирането на съответната оценка, едновременно позволяваща и един точен и адекватен анализ на нивото на езиковата подготовка на поверените ни класове.

Това е настоящата карта за оценяване на трансформиращ преразказ, която е доказала ефективността си след множество проверки и оценяване, извършени въз основа на нея, това е изходната точка на търсене на адекватен функционален модел, който да бъде и съпоставим и познат на използващите го като основно средство за отчитане на постиженията и слабостите на учениците във връзка с различни аспекти от създаване на репродуктивен текст.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПЕРЕАЗКАЗ С ДИДАКТИЧЕСКА ЗАДАЧА		Брой точки
1.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ ТЕКСТ УЧЕНИКЪТ:	
	Предава съдържанието вярно, изчерпателно и в съответствие с развитието на действие- то.	6
	Предава съдържанието в съответствие с развитието на действието, вярно, но сбито.	5
	Предава съдържанието вярно и в съответствие с развитието на действието, но пропуска някои епизоди.	4
	Предава съдържанието като цяло, но пропуска и/или размества епизоди, важни за развитието на действието.	3
	Предава съдържанието като цяло, но допуска смислова неточност при един или няколко епизода.	2
	Предава съдържанието като цяло, но пропуска отделни епизоди и допуска смислово несъответствие.	1
	Допуска фактологични грешки и показва неумение за вярно и изчерпателно предаване на съдържанието в съответствие с развитието на действието.	0
2.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДИДАКТИЧЕСКАТА ЗАДАЧА УЧЕНИКЪТ:	
	Напълно се съобразява с дидактическата задача; предава подробно епизодите, които са съществени за изпълнението на дидактическата задача, и сбито – епизодите, които са несъществени, но изграждат смисловата и логическата взаимосвързаност както на художествения текст, така и на преразказа.	6
	Се съобразява с дидактическата задача; прилага уместно техниките на сбитото и на подробното преразказване, но пропуска необосновано елементи на описание, повествование и/или разсъждение в художествения текст.	5
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но предава сбито съществени за изпълнението на дидактическата задача епизоди.	4
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача и не променя смисъла на художествения текст, но предава сбито и пропуска необосновано епизод (епизоди).	3
	Непоследователно изпълнява дидактическата задача, но запазва смисъла на художествения текст.	2
	Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но нарушава смисловата и логическата взаимосвързаност както на художествения текст, така и на преразказа.	1
	Не се съобразява с дидактическата задача и не познава техниките на сбитото и на подробното преразказване.	0
3.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗГРАЖДАНЕ НА МИКРОТЕКСТОВЕ С КОМЕНТАРЕН (ИНТЕРПРЕТАТИВЕН) ХАРАКТЕР УЧЕНИКЪТ:	
	Преразказва, като не допуска елементи на разсъждение (от аналитичен и интерпретативен характер).	2
	Преразказва, като допуска единични разсъждения върху отделни структурни елементи на художествения текст.	1

	Преразказва, като допуска елементи на разсъждение и “дописва” художествения текст, с което променя неговия смисъл.	0
4.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕОБРАЗУВАНЕТО НА ПРЯКАТА РЕЧ УЧЕНИКЪТ:	
	Преобразува правилно и последователно пряката реч в непряка и/или полупряка, като не допуска необосновани лексикални повторения.	4
	Преобразува пряката реч в непряка, но в синтактичните конструкции използва повтарящи се глаголи.	3
	Преобразува пряката реч в непряка, но допуска пунктуационни грешки в оформянето ѝ.	2
	Преобразува неточно и непоследователно пряката реч в непряка.	1
	Не умее да преобразува пряката реч в непряка, поради което не преразказва диалозите или монолозите в художествения текст и/или предава директно пряката реч.	0
5.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ОСНОВНО ГЛАГОЛНО ВРЕМЕ УЧЕНИКЪТ:	
	Преразказва в съответствие с дидактическата задача в подходящо основно глаголно време и в съответните му спомагателни времена и наклонения.	4
	Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	3
	Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки в неговата употреба.	2
	Преразказва в неподходящо основно глаголно време, но успешно съвместява спомагателни глаголни времена и наклонения.	1
	Преразказва, като не избира правилно наклонението на глагола и основното глаголно време; допуска грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	0
6.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА СПАЗВАНЕТО НА ГРАМАТИЧНАТА, ПРАВОПИСНАТА И ПУНКТУАЦИОННАТА НОРМА УЧЕНИКЪТ:	
	Не допуска граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	7
	Допуска единични пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	6
	Допуска единични правописни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	5
	Допуска единични граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	4
	Допуска единични повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	3
	Допуска повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	2
	Допуска груби и повтарящи се граматични, правописни и пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	1
	Проявява явна езикова некомпетентност.	0
7.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЛЕКСИКАЛНАТА СИ КУЛТУРА УЧЕНИКЪТ:	
	Употребява стилово уместни думи и изрази; използва подходящи синоними при замяна на думи и синтактични конструкции, специфични за езика на писателя.	3
	Допуска единични лексикални неточности	2
	Допуска повтарящи се лексикални грешки	1
	Употребява стилово неуместни думи и изрази; използва неподходящи синоними и синтактични конструкции.	0

8.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ГРАФИЧНОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА ПРЕРАЗКАЗА УЧЕНИКЪТ:	
	Откроява графично всички абзаци; пише с ясна графика главните и малките букви, от- деля думите; редактира четливо текста си при необходимост.	3
	Допуска единични грешки при отделяне на думите и/или при пренасянето им на нов ред.	2
	Слива не повече от два абзаца; не пише с ясна графика главните и малките букви, но отделя думите и редактира четливо текста си при необходимост.	1
	Не откроява графично абзаците; пише неясно и нечетливо	0
	ПРЕРАЗКАЗЪТ СЕ ОЦЕНЯВА С 0 ТОЧКИ И В СЛУЧАИТЕ, КОГАТО УЧЕНИКЪТ Е:	
	Предал празен лист.	
	Написал текст, който няма пряко отношение към изпитния текст.	
	Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	

Приложение 1 – Оценъчна карта за трансформиращ преразказ

Следващият представен модел на карта за оценка е досега действащата, използвана респективно в оценяването на сбития преразказ като вид задача, поставяна на учениците във форматите на общински и областен кръг на олимпиадите по български език и литература.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СБИТ ПРЕРАЗКАЗ	БРОЙ ТОЧКИ
1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на сбит преразказ	Общо 10 т.
Вярно, точно и сбито (редуцирано) предаване на съдържанието в съответствие с оригиналния текст	до 4 т.
Предаване на съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст (описания, разсъждения и др.)	до 3 т.
Предаване на съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	до 3 т.
2. Умения за езиково оформяне на ученическия текст	Общо 18 т.
Правописни умения	до 5 т.
Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различните видове сложни изречения)	до 4 т.
Синтактична и смислова правилност на изреченията	до 2 т.
Правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч	до 2 т.
Точна и последователна употреба на системата от глаголни времена и наклонения с основно глаголно време, подходящо за сбит преразказ	до 2 т.
Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение	до 3 т.
3. Умения за графично оформяне на ученическия текст	Общо 2 т.
Графично открояване на абзаците	1 т.
Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред	1 т.
Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:	
Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	30 т.

Приложение 2 – Досега действаща оценъчна карта за сбит преразказ

Това, което буди притеснения и несигурност, по мнение на колеги, се свързва с липсата на конкретика в точкуването на всеки един от критериите, представени като основни и необходими за създаването на правилен и уместен текст, който е корелационен на изходния първообраз. Големият диапазон от общ брой точки, максимално достижими в отделните категории, е предпоставка за допускане на несъответствия в оценяването, дължащи се на субективизма, проявен от проверяващия с оглед на психо-физическите характеристики на всеки

един отделен индивид (в случая – проверяващ), а основната предпоставка за това е липсата на точно определен брой точки, отчетени по отделните умения, които ученикът трябва да демонстрира.

Картата, която представяме на вашето внимание, търпи промени, свързани най-вече с точното диференциране и отстраняване на обобщеността и липсата на ясна и точна диференцираност в оценяването на отделните критерии за уместно създаден сбит преразказ. Работа върху картата бе съсредоточена главно в насока по отношение на уменията за създаване на текст съобразно особеностите на сбит преразказ. В досега действащата карта бе посочено, че точките, които ще получи даден ученик, са общо десет и те трябва да бъдат преразпределени по следния начин в отделните подкатегории, свързани със съдържателните характеристики:

Избраният вариант на работа наложи обособяването на всеки един от етапите на отделни подкатегории, които отразяват различни аспекти от тях, като целта бе максимално точно и ясно представяне на изискванията по отношение на съдържателната част, т.е. мотивация и обосновка за всяка една точка. На първия етап в търсене на конкретика и яснота бяха преобразувани и ясно разграничени точките, които даден ученически текст би получил по отношение на изискването за вярно, точно и сбито предаване на съдържанието в съответствие с изходния текст, като отделна подкатегория, номинирана с 1.1. Вторият етап от трансформирането на съдържателната рамка бе обособяването на точка 1.2., свързана с извънсюжетните елементи от оригиналния текст, като разграничаване на точно определени умения, които ученикът трябва да приложи в конкретното изискване и съответно определен брой точки за всяко едно от тях.

Подкатегория 1.3. се свързва с пропускането и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието, дължащи се на свръх редуциране на съдържателната рамка от страна на ученика, което би могло да доведе до фактологични грешки и прекалено сбито предаване на основната сюжетна линия, водеща след себе си до крайно неразбиране и разграничаване от изходния текст.

1.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА УМИЕНИЯТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ТЕКСТ СЪОБРАЗНО ОСОБЕНОСТИТЕ НА СБИТ ПРЕРАЗКАЗ:	Общо 10 т.
1.1	Вярно, точно и сбито (редуцирано) предаване на съдържанието в съответствие с оригиналния текст	до 4 т.
	Предава съдържанието вярно, точно и сбито (редуцирано) в съответствие с оригиналния текст	4
	Предава съдържанието вярно, точно, но не се абстрахира от някои подробности, същевременно запазва необходимия информационен минимум	3
	Предава съдържанието вярно и в съответствие с развитието на действието, но не демонстрира стремеж към лаконичност и редуцираност, не умее да обобщава съдържанието	2
	Предава съдържанието непоследователно по отношение на редуцирането на отделни епизоди и подробно преразказва други	1
	Допуска фактологични грешки и показва неумение за вярно, точно и сбито предаване на съдържанието в съответствие с развитието на действието.	0
1.2.	Предаване на съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст (описания, разсъждения и др.)	до 3 т.
	Съобразява се с поставената задача. Предава съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст	3
	Като цяло се съобразява с поставената задача, възпроизвежда централната сюжетна линия, но включва част от извънсюжетните елементи като необосновани причинно-следствени връзки и/или елементи на описание	2
	От части се съобразява с поставената задача, възпроизвежда централната сюжетна линия, но включва подробности и части от извънсюжетни елементи	1

	Не се съобразява с поставената задача, включва извънсюжетни елементи от оригиналния текст	0
1.3	Предаване на съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	до 3 т.
	Предава съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	3
	Предава съдържанието като пропуска или размества важни за развитието на действието епизоди, но като цяло предава вярно съдържателната линия	2
	Преразказва, като допуска несъществени фактологични грешки, които променят централната сюжетна линия.	1
	Допуска фактологични грешки, пропуска и/или размества епизоди, важни за развитието на действието.	0

Приложение 3 – Конкретизиране на съдържателните моменти в предложения модел за оценъчна карта

Описаните действия бяха приложени и върху всички останали критерии за оценка на сбит преразказ, като трансформацията бе свързана освен с ясните параметри на точкуване, то и с конкретизация по отношение на изискванията за езиково оформяне на ученически текст.

В досега действащата карта за оценка критерий номер 2 представя обобщено уменията, които учениците демонстрират на езиково ниво, включвайки съответно: правописни умения, пунктуационни умения, синтактична и смислова правилност на изреченията, правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч, точна и последователна употреба на системата от глаголни времена и наклонения с основно глаголно време, подходящо за сбит преразказ, точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение.

В настоящия модел те са обособени в отделни подкатегории, сходни с тези за оценка на трансформиращ преразказ. По отношение на спазването на граматичната, правописната и пунктуационната норма точките бяха променени от 7 на общо 6 с оглед на по-ясно конкретизиране на максималния брой точки, които ученикът би получил при спазване на единно основно глаголно време, подходящо за типа репродуктивен текст, с променен брой точки от 2 на 4.

Изведени като самостоятелни бяха и категориите, оценяващи съответно преобразуването на пряката реч, граматичната, правописната и пунктуационната норма, използването на основното глаголно време и лексикалната култура. Това наложи и различно преразпределение на максималния брой точки 30.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СБИТ ПРЕРАЗКАЗ		Брой точки
1.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА УМИЕНИЯТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ТЕКСТ СЪОБРАЗНО ОСОБЕНОСТИТЕ НА СБИТ ПРЕРАЗКАЗ:	Общо 10 т.
1.1	Вярно, точно и сбито (редуцирано) предаване на съдържанието в съответствие с оригиналния текст	до 4 т.
	Предава съдържанието вярно, точно и сбито (редуцирано) в съответствие с оригиналния текст	4
	Предава съдържанието вярно, точно, но не се абстрахира от някои подробности, същевременно запазва необходимия информационен минимум	3
	Предава съдържанието вярно и в съответствие с развитието на действието, но не демонстрира стремеж към лаконичност и редуцираност, не умее да обобщава съдържанието	2
	Предава съдържанието непоследователно по отношение на редуцирането на отделни епизоди и подробно преразказва други	1

	Допуска фактологични грешки и показва неумение за вярно, точно и сбито предаване на съдържанието в съответствие с развитието на действието.	0
1.2.	Предаване на съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст (описания, разсъждения и др.)	до 3 т.
	Съобразява се с поставената задача. Предава съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст	3
	Като цяло се съобразява с поставената задача, възпроизвежда централната сюжетна линия, но включва част от извънсюжетните елементи като необосновани причинно-следствени връзки и/или елементи на описание	2
	От части се съобразява с поставената задача, възпроизвежда централната сюжетна линия, но включва подробности и части от извънсюжетни елементи	1
	Не се съобразява с поставената задача, включва извънсюжетни елементи от оригиналния текст	0
1.3	Предаване на съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	до 3 т.
	Предава съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	3
	Предава съдържанието като пропуска или размества важни за развитието на действието епизоди, но като цяло предава вярно съдържателната линия	2
	Преразказва, като допуска несъществени фактологични грешки, които променят централната сюжетна линия.	1
	Допуска фактологични грешки, пропуска и/или размества епизоди, важни за развитието на действието.	0
2.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕОБРАЗУВАНЕТО НА ПРЯКАТА РЕЧ УЧЕНИКЪТ	Общо 4 т.
	Преобразува правилно и последователно пряката реч в непряка и/или полупряка, като не допуска необосновани лексикални повторения.	4
	Преобразува пряката реч в непряка, но в синтактичните конструкции използва повтарящи се глаголи.	3
	Преобразува пряката реч в непряка, но допуска пунктуационни грешки в оформянето ѝ.	2
	Преобразува неточно и непоследователно пряката реч в непряка.	1
	Не умее да преобразува пряката реч в непряка, поради което не преразказва диалозите или монолозите в художествения текст и/или предава директно пряката реч.	0
3.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА СПАЗВАНЕТО НА ГРАМАТИЧНАТА, ПРАВОПИСНАТА И ПУНКТУАЦИОННАТА НОРМА УЧЕНИКЪТ:	Общо 6т.
	Не допуска граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	6
	Допуска единични правописни грешки и/или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	5
	Допуска единични граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	4
	Допуска единични повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	3

	Допуска повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	2
	Допуска груби и повтарящи се граматични, правописни и пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	1
	Проявява явна езикова некомпетентност.	0
4.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ОСНОВНО ГЛАГОЛНО ВРЕМЕ УЧЕНИКЪТ:	Общо 4 т.
	Точно и последователно употребява подходящата система от глаголни времена	4
	Допуска единични грешки в употребата на подходящото глаголно време	3
	Преразказва в неподходящо основно глаголно време, но успешно съвместява спомагателни глаголни времена и наклонения.	2
	Не употребява подходящото глаголно време	1
5.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЛЕКСИКАЛНАТА СИ КУЛТУРА УЧЕНИКЪТ:	Общо 3 т.
	Употребява стилово уместни думи и изрази; използва подходящи синоними при замяна на думи и синтактични конструкции, специфични за езика на писателя.	3
	Допуска единични лексикални неточности	2
	Допуска повтарящи се лексикални грешки	1
	Употребява стилово неуместни думи и изрази; използва неподходящи синоними и синтактични конструкции.	0
6.	ПО ОТНОШЕНИЕ НА ГРАФИЧНОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА ПРЕРАЗКАЗА УЧЕНИКЪТ:	Общо 3 т.
	Откроява графично всички абзаци; пише с ясна графика главните и малките букви, отделя думите; редактира четливо текста си при необходимост.	3
	Допуска единични грешки при отделяне на думите и/или при пренасянето им на нов ред.	2
	Слива не повече от два абзаца; не пише с ясна графика главните и малките букви, но отделя думите и редактира четливо текста си при необходимост.	1
	Не откроява графично абзаците; пише неясно и нечетливо	0
	ПРЕРАЗКАЗЪТ СЕ ОЦЕНЯВА С 0 ТОЧКИ И В СЛУЧАИТЕ, КОГАТО УЧЕНИКЪТ Е:	
	Предал празен лист.	
	Написал текст, който няма пряко отношение към изпитния текст.	
	Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	

Приложение 4 – Предлаганият модел за оценъчна карта за сбит преразказ

Основните трудности при оценяването на сбития преразказ изхождат от факта, че критерият краткост на текста е изключително трудно оценим, това е и причината за търсене на яснота и по-подробно представяне в настоящата карта на този критерий с ясното съзнание, че индивидуалните характеристики на ученика влияят върху интерпретацията на изходния текст.

Водещият принцип при структурирането на критериите, оценяващи уменията за създаване на текст съобразно особеностите на сбит преразказ, е, че колкото и малко да бъде синтезиран и компресиран първоизточника, то преразказът би могъл да бъде определен като сбит.

Представеният модел на трансформирана и конкретизирана оценъчна карта цели улесняване на действието оценяване от страна на учителя и яснота по отношение на демонстрираните от ученика умения за създаване на сбит преразказ.

References:

1. **Bart. 1991. Bart R.** Imagination of the sign. Essays. Translation by French Nadya Dionisieva, Galina Melamed and Peter Galabov. S., People's Culture, 1991.
2. **Dobreva, Georgieva. 2002. Dobreva E., Georgieva M.** The written student texts. First part - reproductive texts: summary, summary, abstract, abstract, Kragorzor, Sofia, 2002.

Krasimira Chepischeva
PhD student at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
e-mail: k.chepischeva@bazovo.com